

Enquesta sobre les competències i els usos lingüístics del català a Guissona

MARTA GORT

Universitat de Lleida

SIKARRA. REVISTA DEL CENTRE
D'ESTUDIS SEGARRENCS
1 / 2020, p. 76-96

RESUM: Aquest article té l'objectiu d'identificar les competències i els usos lingüístics dels estudiants de Guissona pel que fa a les llengües catalana i castellana, a partir de les enquestes realitzades en un curs de primària i en un de secundària, tant d'un centre escolar públic com d'un de concertat d'aquesta vila de la Segarra, que destaca demogràficament pel fet de tenir un 50 % de població d'origen immigrant. Pel que fa a les competències lingüístiques, s'analitza tant la comprensió oral i l'escripta com l'expressió oral i l'escripta en totes dues llengües; pel que fa als usos, es tenen en compte les interaccions amb els companys i el consum d'oci a través de la televisió, i també l'àmbit familiar, amb un especial interès per les tendències que s'observen en les famílies mixtes. **Paraules clau:** Guissona, competències lingüístiques, usos lingüístics, català, castellà, escola

ABSTRACT: The aim of this article is to identify the linguistic competences and uses of students from Guissona regarding Catalan and Spanish languages, drawing from the surveys conducted in a primary and a secondary courses in both a state and a semi-private school centres located in this village, which is demographically noteworthy considering the immigrant origin of 50 % of its population. As far as linguistic competences are concerned, oral and written comprehension as well as oral and written expression in both languages are analysed; in relation to uses, interaction with school partners and TV leisure consumption have been taken into account, in addition to family environment, placing special emphasis on the tendencies observed in mixed families. **Keywords:** linguistic competences, linguistic uses, Catalan, Spanish, school

INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquest treball és identificar les competències i els usos lingüístics en català i castellà dels estudiants de Guissona. Per tal d'assolir aquest objectiu s'ha considerat necessari analitzar el context sociològic del poble. En primer lloc, s'exposarà la metodologia utilitzada per tal de recollir les dades i es comentarà l'estructura de l'enquesta. El segon bloc d'aquest treball va dedicat a presentar les dades en forma de taules, les quals aniran acompanyades d'una lectura de les dades però sense aprofundir-les en detall. La tercera i darrera secció del treball desenvoluparà els resultats obtinguts i presentarà les conclusions a les quals s'ha arribat després de fer una anàlisi de les dades recollides en l'apartat anterior. Així doncs, les línies de recerca que es desenvoluparan al llarg d'aquestes pàgines són:

1. *Distribució i percentatge d'alumnes segons la seva procedència en els centres educatius de Guissona.* L'entorn lingüístic és un factor clau per entendre quina és la llengua habitual d'ús dels parlants d'un territori. Com veurem, la meitat de la població de Guissona és immigrant, i per això s'ha considerat necessari aprofundir aquest aspecte. Es pretén determinar si la quantitat d'estudiants immigrants és més gran o no en els centres d'educació públics que en els concertats.

2. *Anàlisi de les competències lingüístiques (comprensió oral i escrita, expressió oral i escrita) tant en català com en castellà.* L'objectiu d'aquest apartat és observar si el nivell lingüístic dels estudiants, dels immigrants especialment, ha millorat un cop finalitzada l'etapa d'educació primària. S'han escollit com a cursos representatius segon de primària i primer d'ESO. Es va descartar la idea de passar l'enquesta als alumnes de primer de primària —com seria el més lògic, per observar-ne l'evolució al llarg dels sis anys de l'educació primària— perquè les competències escrites d'aquests alumnes serien massa baixes.

3. *Anàlisi dels usos lingüístics en l'àmbit d'oci, en el familiar i entre amics.* Inicialment, es volien analitzar els usos lingüístics en l'oci a partir de la televisió i de les lectures no obligatòries. Un cop realitzades les enquestes, però, es va haver de desestimar l'opció de la lectura, ja que aquesta obtenia uns resultats molt precaris en les dues llengües. La televisió és sens dubte el mitjà de comunicació més utilitzat (per sobre de la ràdio i els diaris); únicament en el cas dels adolescents les xarxes socials i Internet poden tenir més impacte, però això no és així en els nens de set anys. Per tant, es va optar per un mitjà de comunicació compartit per les dues franges d'edat, i es va arribar a la conclusió que la televisió era el més adequat.

En l'àmbit familiar es tindrà en compte l'actitud de les famílies mixtes, ja que s'hi percep a quina llengua s'atorga més prestigi. Es pretén comprovar la hipòtesi que l'ús del català és major entre germans que amb els pares, sobretot en els casos de pares no catalans que puguin desconèixer l'idioma.

Per tal d'analitzar els usos lingüístics interpersonals fora de la llar s'ha optat per preguntar quina llengua es parla amb els amics, ja que l'àmbit de la feina queda completament descartat degut a l'edat dels enquestats. Pel mateix motiu s'han exclòs les situacions comunicatives que tenen lloc en les botigues o consultes mèdiques, ja que els menors hi van sovint acompanyats dels pares, que són els encarregats de dirigir les converses en aquestes situacions. A més a més, els amics tenen un pes gairebé tan important com la família en el dia a dia dels joves d'aquestes edats: la comunicació entre ells és diària. No s'ha distingit entre amics de classe o d'extraescolars, però com que es tracta d'un poble no gaire gran, és possible que aquests coincideixin: els amics del pati solen ser els mateixos amb els quals es queda fora de l'horari lectiu. Ara bé, cal tenir present que els alumnes del centre públic i els del concertat poden ser també amics entre ells.

METODOLOGIA

Participants

Hi han participat 172 alumnes de Guissona, distribuïts de la manera següent:

- 39 estudiants de segon de primària de l'escola pública;
- 27 estudiants de segon de primària de l'escola concertada;
- 86 estudiants de primer d'ESO de l'institut públic;
- 20 estudiants de primer d'ESO de l'institut concertat.

Instruments

S'ha utilitzat una enquesta que pregunta sobre les competències i els usos lingüístics del català i del castellà. S'han considerat les competències passives (comprensió oral comprensió

i escrita) i les actives (expressió oral i expressió escrita). Pel que fa als usos lingüístics, s'han distingit els pròpiament familiars (llengua emprada amb els pares o germans) dels no familiars (llengua emprada amb els amics). També s'ha analitzat la presència del català i del castellà en l'oci (lectures no obligatòries i televisió). Les respostes de l'enquesta presenten una classificació tetracotòmica; aquest plantejament intenta recollir una gradació quantitativa basada en la freqüència d'ús (molt, bastant, poc, gens) i permet tenir en consideració matisos que escaparien a la classificació dicotòmica (sí, no).

Característiques tècniques de l'enquesta¹

- Tipus d'estudi: estudi de competències i usos lingüístics del català i castellà.
- Metodologia: enquestes anònimes realitzades a les escoles i instituts de Guissona, tant públics com concertats.
- Disseny mostral:
 - Univers: població d'entre 6 i 7 anys i d'entre 12 i 13 anys.
 - Àmbit geogràfic: Guissona.
 - Mostra: 172 individus.
 - Tipus de mostreig: mostratge per criteri. Mitjançant aquest procediment, Carmo-
na i Sánchez (2000: 11) expliquen que l'investigador determina els elements que
s'inclouran en l'estudi en funció dels que creu que proporcionen les unitats més
representatives. En aquest cas, s'ha escollit Guissona perquè té un percentatge
molt elevat d'immigrants.
- Treball de camp:
 - Treball de camp propi, amb la col·laboració dels tutors dels respectius centres edu-
catius.
 - Període: març de 2017.

Procediments

S'han seleccionat els centres educatius de Guissona pel gran percentatge d'alumnes es-
trangers que s'hi troben. Segons les dades de 2016 de l'Institut d'Estadística de Catalunya,
d'un total de 6.892 habitants que té Guissona, 3.325 són nascuts a Catalunya, 449 a la resta
de l'Estat espanyol i 3.118 a l'estranger.

Dificultats metodològiques

En la presentació dels resultats, s'ha distingit entre fills de pares catalans, d'un pare català i
l'altre castellà, de pares castellans, de pares estrangers, d'un pare estranger i l'altre català
i d'un pare estranger i l'altre castellà. Aquesta subdivisió comporta que les taules on es
mostren els resultats siguin força extenses, però s'ha considerat necessari per observar si
hi ha diferències en els fills de parelles mixtes.

No s'ha pogut distingir entre els estrangers que porten vivint a Catalunya deu anys i els
que tan sols en porten un o dos. Fer aquesta subdivisió incrementaria el nombre de varia-
bles i en dificultaria l'ordenació en taules. En el cas de l'institut públic, però, sí que s'ha afe-
git una columna a part que inclou tots els estudiants que porten deu anys o menys vivint
a Catalunya, i que, per aquest motiu, no han pogut completar l'etapa d'educació primària
en català.

¹ Seguint el model de descripció de Pradilla (2015: 112).

Tal com afirmen Oller i Vila (2012: 484), «los alumnos extranjeros de incorporación tardía necesitan unos cuantos años para equiparar su conocimiento lingüístico escolar al de aquellos compañeros cuya lengua inicial coincide con la lengua escolar». Per això s'ha considerat necessari separar almenys els estudiants que no han pogut cursar la primària en català dels que sí que ho han fet. En l'institut concertat no ha fet falta aplicar aquesta divisió perquè tots els alumnes de pares estrangers havien arribat a Catalunya feia més d'onze anys.

Cal apuntar que els pares de països sud-americans on es parla castellà s'han comptabilitzat dins el grup de pares «castellans» en l'anàlisi de les competències lingüístiques i dels usos lingüístics del català i castellà, però en el grup d'«estrangers», en l'anàlisi de la seva procedència en el primer apartat d'estudi. El factor rellevant per a l'anàlisi de les competències i dels usos lingüístics no és el país de procedència, sinó la llengua inicial, o L1. En canvi, en la primera secció d'estudi interessa saber quin és el percentatge d'immigrants interns i externs per conèixer la situació sociològica de Guissona.

Model d'enquesta

- Quants anys tens?
- Quina és la teva llengua?
- Quina és la llengua del teu pare?
- Quina és la llengua de la teva mare?
- On va néixer el teu pare?
- On va néixer la teva mare?
- Amb quin (o quins) idioma (o idiomes) parles a casa?
- Has viscut sempre a Catalunya? Si no és així, quants anys fa que vius a Catalunya?

Marca amb una creu la casella que es correspongui amb la teva situació:

	GENS	UNA MICA	BASTANT	MOLT
Entens el català parlat?				
Saps parlar en català?				
Entens el català escrit?				
Saps escriure en català?				
Parles en català amb els amics?				
Parles en català amb els pares?				
En cas de tenir germans, parles en català amb ells?				
Llegeixes en català en el teu temps lliure?				
Mires la televisió en català?				

Entens el castellà parlat?				
Saps parlar en castellà?				
Entens el castellà escrit?				
Saps escriure en castellà?				
Parles en castellà amb els amics?				
Parles en castellà amb els pares?				
En cas de tenir germans, parles en castellà amb ells?				
Llegeixes en castellà en el teu temps lliure?				
Mires la televisió en castellà?				

RESULTATS

Percentatge d'estudiants segons la seva procedència en els centres educatius

Taula 1
Percentatge d'estudiants segons procedència

PARES	ESCOLA PÚBLICA	ESCOLA CONCERTADA	INSTITUT PÚBLIC	INSTITUT CONCERTAT
Estrangers	33,3 %	33,3 %	48,19 %	40 %
Catalans	43,5 %	44,4 %	33,7 %	40 %
Espanyols	5,12 %	7,4 %	5,3 %	5 %
Espanyol i català	5,12 %	6,7 %	5,63 %	10 %
Estranger i català	7,7 %	0 %	7,6 %	0 %
Estranger i castellà	0 %	8,1 %	0 %	5 %

No s'observa cap diferència rellevant en la procedència dels alumnes de les escoles pública i concertada. Sí que és present, però, aquesta diferència en l'educació secundària, en què hi ha un 7 % més d'alumnes procedents de pares catalans i un 8 % d'estrangers en el centre concertat. La mitjana d'alumnes que són fills de pares estrangers és d'un 41 % a les escoles i d'un 50,4 % als instituts.

Competències lingüístiques

Comprensió oral

Taula 2
Competències lingüístiques: comprensió oral

■ En català
■ En castellà

	PARES											
	CATALANS		CATALÀ I CASTELLÀ		CASTELLANS		ESTRANGER I CATALÀ		ESTRANGER I CASTELLÀ		ESTRANGERS	
ESCOLA PÚBLICA												
Molt	100 %	42,1 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	66,6 %	-	-	57,1 %	53,8 %
Bastant	0 %	57,9 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	33,3 %	-	-	42,9 %	46,2 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %
ESCOLA CONCERTADA												
Molt	66,6 %	16,6 %	66,6 %	66,6 %	50 %	100 %	-	-	0 %	0 %	66,6 %	66,6 %
Bastant	33,3 %	83,4 %	33,3 %	33,3 %	50 %	0 %	-	-	100 %	100 %	33,3 %	33,3 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
INSTITUT PÚBLIC												
> 10 anys												
Molt	100 %	62,2 %	70 %	90 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-	-	86,5 %	59,2 %
Bastant	0 %	34,4 %	30 %	10 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	9 %	31,8 %
Una mica	0 %	3,4 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	4,5 %	9 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %
< 10 anys												
Molt					60 %	80 %					60 %	40 %
Bastant					40 %	20 %					6,7 %	46,7 %
Una mica					0 %	0 %					33,3 %	6,7 %
Gens					0 %	0 %					0 %	6,7 %

INSTITUT CONCERTAT												
Molt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	100 %	60 %
Bastant	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	40 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %

Expressió oral

Taula 3
Competències lingüístiques:
expressió oral

■ En català
■ En castellà

	PARES											
	CATALANS		CATALÀ I CASTELLÀ		CASTELLANS		ESTRANGER I CATALÀ		ESTRANGER I CASTELLÀ		ESTRANGERS	
ESCOLA PÚBLICA												
Molt	100 %	68,4 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	33,3 %	-	-	78,6 %	23 %
Bastant	0 %	31,6 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	66,6 %	-	-	21,4 %	69,3 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	7,7 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %
ESCOLA CONCERTADA												
Molt	91,7 %	16,6 %	100 %	100 %	50 %	100 %	-	-	100 %	100 %	88,9 %	55,6 %
Bastant	8,3 %	83,4 %	0 %	0 %	50 %	0 %	-	-	0 %	0 %	11,1 %	44,4 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
INSTITUT PÚBLIC												
> 10 anys						> 10 anys						
Molt	100 %	62,2 %	80 %	80 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-	-	91 %	56,4 %
Bastant	0 %	34,4 %	20 %	20 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	4,5 %	23,1 %
Una mica	0 %	3,4 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	4,5 %	7,7 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	12,8 %
< 10 anys						< 10 anys						
Molt					60 %	80 %					40 %	33,4 %
Bastant					40 %	20 %					33,3 %	53,3 %
Una mica					0 %	0 %					26,7 %	0 %
Gens					0 %	0 %					0 %	13,3 %
INSTITUT CONCERTAT												
Molt	100 %	50 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	100 %	60 %
Bastant	0 %	50 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	40 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %

Comprensió escrita

Taula 4
Competències lingüístiques:
comprensió escrita

■ En català
■ En castellà

	PARES											
	CATALANS		CATALÀ I CASTELLÀ		CASTELLANS		ESTRANGER I CATALÀ		ESTRANGER I CASTELLÀ		ESTRANGERS	
ESCOLA PÚBLICA												
Molt	94,7 %	57,9 %	0 %	0 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-	-	78,6 %	46,1 %
Bastant	5,3 %	36,8 %	100 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	21,4 %	53,9 %
Una mica	0 %	5,3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %

ESCOLA CONCERTADA												
Molt	66,6 %	25 %	0 %	33,3 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	44,4 %	33,3 %
Bastant	33,3 %	75 %	100 %	66,6 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	44,4 %	66,7 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	11,2 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
INSTITUT PÚBLIC												
> 10 anys						> 10 anys						
Molt	96,6 %	65,6 %	80 %	80 %	66,6 %	100 %	100 %	100 %	-	-	91 %	68,3 %
Bastant	3,4 %	34,4 %	20 %	20 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	-	-	4,5 %	22,7 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	4,5 %	9 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %
< 10 anys						< 10 anys						
Molt					60 %	80 %					53,3 %	60 %
Bastant					40 %	20 %					20 %	26,7 %
Una mica					0 %	0 %					26,7 %	20 %
Gens					0 %	0 %					0 %	13,3 %
INSTITUT CONCERTAT												
Molt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	100 %	60 %
Bastant	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	40 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %

Expressió escrita

Taula 5
Competències lingüístiques:
expressió escrita

■ En català
■ En castellà

	PARES											
	CATALANS		CATALÀ I CASTELLÀ		CASTELLANS		ESTRANGER I CATALÀ		ESTRANGER I CASTELLÀ		ESTRANGERS	
ESCOLA PÚBLICA												
Molt	100 %	33,3 %	0 %	100 %	66,6 %	100 %	66,6 %	66,6 %	-	-	57,1 %	46,1 %
Bastant	0 %	22,2 %	100 %	0 %	33,3 %	0 %	33,3 %	33,3 %	-	-	35,7 %	38,3 %
Una mica	0 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	7,2 %	7,7 %
Gens	0 %	11,1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	7,7 %
ESCOLA CONCERTADA												
Molt	50 %	16,6 %	66,6 %	0 %	50 %	50 %	-	-	0 %	0 %	77,8 %	22,2 %
Bastant	50 %	83,4 %	33,3 %	100 %	50 %	50 %	-	-	100 %	100 %	22,2 %	77,8 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	10 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
INSTITUT PÚBLIC												
> 10 anys						> 10 anys						
Molt	82,8 %	62,1 %	60 %	70 %	66,6 %	66,6 %	0 %	0 %	-	-	86,5 %	59,2 %
Bastant	17,2 %	37,9 %	40 %	20 %	33,3 %	33,3 %	100 %	100 %	-	-	9 %	31,8 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	10 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	4,5 %	9 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %
< 10 anys						< 10 anys						
Molt					40 %	60 %					53,3 %	40 %
Bastant					40 %	20 %					13,4 %	26,7 %
Una mica					20 %	20 %					33,3 %	26,7 %
Gens					0 %	0 %					0 %	6,6 %

INSTITUT CONCERTAT												
Molt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	80 %	60 %
Bastant	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	20 %	40 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %

Anàlisi dels resultats

No hi ha cap alumne que domini «gens» el català, en cap de les quatre competències lingüístiques. Un percentatge relativament baix (al voltant del 8 %) d’immigrants, que fa menys de deu anys que viuen a Catalunya, comencen la secundària sense dominar «gens» les quatre competències lingüístiques del castellà.

Els fills de pares catalans dominen, en totes les competències, més el català que el castellà:² un 36,5 % més la comprensió oral, un 48,6 % més l’expressió oral, un 27,4 % la comprensió escrita i un 30,2 % l’expressió escrita. Els fills d’un pare català i l’altre castellà dominen aproximadament igual el català i el castellà; s’observa alguna desviació depenent del centre i de la competència, però la mitjana del domini de totes dues llengües és perfectament equiparable.

Els fills de pares espanyols dominen millor el castellà que el català: un 14 % les competències orals i un 13 % més les escrites. Els fills d’un pare estranger i l’altre castellà dominen igual el català i el castellà. Els fills d’un pare estranger i l’altre català presenten un domini superior en català únicament en les competències orals: un 22 % més en la comprensió i un 38,5 % més en l’expressió. Els fills de pares estrangers dominen, en totes les competències, més el català que el castellà: un 18 % més la comprensió oral, un 34 % més l’expressió oral, un 20,5 % més la comprensió escrita i un 24,8 % l’expressió escrita.

En general, els alumnes tenen millors competències en català que en castellà; únicament s’inverteixen els resultats quan els alumnes són fills de pare i mare espanyols. L’expressió oral és la competència que mostra una oscil·lació més àmplia entre les dues llengües: un 40 % dels estudiants parlen millor el català que el castellà.

Usos lingüístics

Àmbit d’oci: idioma en què es mira la televisió

Taula 6
Usos lingüístics: àmbits d’oci

■ En català
■ En castellà

	PARES											
	CATALANS		CATALÀ I CASTELLÀ		CASTELLANS		ESTRANGER I CATALÀ		ESTRANGER I CASTELLÀ		ESTRANGERS	
ESCOLA PÚBLICA												
Molt	72,2 %	33,3 %	0 %	100 %	0 %	100 %	33,3 %	100 %	-	-	30,7 %	46,2 %
Bastant	5,6 %	22,2 %	0 %	0 %	33,3 %	0 %	33,3 %	0 %	-	-	61,5 %	23,1 %
Una mica	11,1 %	33,3 %	100 %	0 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	-	-	7,7 %	30,7 %
Gens	11,1 %	11,1 %	0 %	0 %	33,3 %	0 %	33,3 %	0 %	-	-	0 %	0 %

² S’han tingut en compte tots els estudiants dels quatre centres educatius que dominen «molt» la competència oral en totes dues llengües.

ESCOLA CONCERTADA												
Molt	33,3 %	25 %	0 %	66,6 %	0 %	100 %	-	-	0 %	100 %	10 %	60 %
Bastant	50 %	41,7 %	33,3 %	33,3 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	20 %	0 %
Una mica	0 %	25 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	-	-	100 %	0 %	40 %	10 %
Gens	16,7 %	8,3 %	33,3 %	0 %	100 %	0 %	-	-	0 %	0 %	30 %	30 %
INSTITUT PÚBLIC												
Molt	20,7 %	31 %	20 %	80 %	0 %	87,5 %	0 %	100 %	-	-	7,7 %	56,4 %
Bastant	34,5 %	44,8 %	0 %	10 %	12,5 %	12,5 %	0 %	0 %	-	-	25,6 %	23,1 %
Una mica	34,5 %	20,7 %	40 %	10 %	37,5 %	0 %	0 %	0 %	-	-	28,2 %	7,7 %
Gens	10,3 %	3,4 %	40 %	0 %	50 %	0 %	100 %	0 %	-	-	38,5 %	12,8 %
INSTITUT CONCERTAT												
Molt	0 %	25 %	0 %	100 %	0 %	0 %	-	-	0 %	100 %	60 %	80 %
Bastant	50 %	50 %	0 %	0 %	0 %	100 %	-	-	0 %	0 %	30 %	20 %
Una mica	50 %	25 %	0 %	0 %	100 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	-	-	100 %	0 %	0 %	0 %

Només quan tots dos pares són catalans, és equiparable el percentatge de mirar la televisió en català amb el de mirar-la en castellà. Cal mencionar que hi ha una àmplia desviació entre les dades de l'escola pública i l'institut concertat, ja que en l'escola pública un 70 % d'estudiants els pares dels quals són catalans afirmen mirar molt la televisió en català, i en l'institut concertat, un 0 %. La mitjana de tots els fills amb tots dos pares catalans que mira molt la televisió en castellà és d'un 31,5 %, mentre que un 28,5 % ho fa en català. La mitjana per edats indica que un 18 % dels alumnes de primària miren molt la televisió en català i un 73 % en castellà, mentre que un 11 % dels alumnes de secundària miren molt la televisió en català i un 66 % en castellà. La mitjana total, doncs, és d'un 15 % en català i un 70 % en castellà.

Àmbit social: idioma utilitzat amb els amics

Taula 7
Usos lingüístics: àmbit social

■ En català
■ En castellà

	PARES											
	CATALANS		CATALÀ I CASTELLÀ		CASTELLANS		ESTRANGER I CATALÀ		ESTRANGER I CASTELLÀ		ESTRANGERS	
ESCOLA PÚBLICA												
Molt	94,8 %	5,2 %	100 %	0 %	33,3 %	33,3 %	66,6 %	33,3 %	-	-	38,5 %	0 %
Bastant	0 %	5,2 %	0 %	100 %	66,6 %	0 %	33,3 %	0 %	-	-	53,8 %	30,6 %
Una mica	5,2 %	31,6 %	0 %	0 %	0 %	66,6 %	0 %	33,3 %	-	-	7,7 %	46,1 %
Gens	0 %	58 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	33,3 %	-	-	0 %	23,3 %
ESCOLA CONCERTADA												
Molt	100 %	0 %	66,6 %	0 %	100 %	0 %	-	-	100 %	0 %	77,8 %	22,2 %
Bastant	0 %	25 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	100 %	0 %	0 %
Una mica	0 %	50 %	0 %	66,6 %	0 %	50 %	-	-	0 %	0 %	11,1 %	33,3 %
Gens	0 %	25 %	0 %	33,3 %	0 %	50 %	-	-	0 %	0 %	11,1 %	44,5 %
INSTITUT PÚBLIC												
Molt	93,1 %	3,4 %	70 %	30 %	57,1 %	57,1 %	100 %	0 %	-	-	56,4 %	10,2 %
Bastant	5,6 %	13,8 %	20 %	10 %	42,9 %	14,3 %	0 %	0 %	-	-	23,1 %	23,1 %
Una mica	0 %	31 %	0 %	50 %	0 %	28,6 %	0 %	0 %	-	-	7,7 %	43,6 %
Gens	0 %	51,8 %	10 %	10 %	0 %	0 %	0 %	100 %	-	-	23,1 %	23,1 %

INSTITUT CONCERTAT												
Molt	100 %	0 %	50 %	0 %	100 %	0 %	-	-	100 %	0 %	60 %	0 %
Bastant	0 %	0 %	0 %	50 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	15 %	60 %
Una mica	0 %	50 %	50 %	0 %	0 %	100 %	-	-	0 %	0 %	15 %	30 %
Gens	0 %	50 %	0 %	50 %	0 %	0 %	-	-	0 %	100 %	0 %	0 %

Un cop feta la mitjana de tots els centres educatius, s’aprecia que els alumnes que utilitzen menys el català són els estrangers (amb un 58,2 %), seguits dels que tenen un pare català i l’altre castellà (71,6 %) i tots dos castellans (72,6 %). No hi ha cap diferència rellevant entre l’ús de les dues llengües respecte als centres de primària i de secundària. Sí que s’observa un ús superior del català, per part dels fills de pares castellans i dels fills de pares estrangers, en l’escola concertada respecte a la pública. Els fills de pares castellans parlen un 67 % més català en l’escola concertada que en la pública, i els fills de pares estrangers, un 39 % més. La mateixa diferència, tot i que no tan acusada, es manté present en els centres de secundària. Els fills de pares castellans parlen un 43 % més català en l’institut concertat que en el públic, i els fills de pares estrangers, un 4 % més.

Àmbit familiar: idioma utilitzat amb els pares i germans

Taula 8
Usos lingüístics: àmbit familiar I

- En català
- En castellà

	GERMANS		PARES	
ESCOLA PÚBLICA				
Molt	23,10 %	0 %	0 %	0 %
Bastant	38,40 %	0 %	30,7 %	0 %
Una mica	15,40 %	15,4 %	46,2 %	53,80 %
Gens	23,10 %	84,6 %	23,1 %	46,20 %
ESCOLA CONCERTADA				
Molt	20 %	10 %	0 %	20 %
Bastant	50 %	10 %	30 %	10 %
Una mica	10 %	10 %	0 %	20 %
Gens	20 %	70 %	70 %	50 %
INSTITUT PÚBLIC				
Molt	23,2 %	10,2 %	0 %	10,2 %
Bastant	25,6 %	10,2 %	3,3 %	20,5 %
Una mica	28,2 %	25,6 %	28,2 %	20,5 %
Gens	23 %	54 %	61,5 %	48,8 %
INSTITUT CONCERTAT				
Molt	50 %	34 %	0 %	0 %
Bastant	17 %	0 %	34 %	17 %
Una mica	0 %	33 %	17 %	33 %
Gens	33 %	33 %	50 %	50 %

En aquesta taula només s’han analitzat els casos d’alumnes estrangers, tant per part de la mare com del pare. D’aquesta manera, totes dues llengües (català i castellà) són igual de desconegudes, i per tant, l’elecció d’una o de l’altra no ve condicionada pels coneixements previs que se’n tenen.

L'ús del català és, sense excepcions, superior amb els germans que amb els pares. Se sol parlar entre un 20 % i un 50 % més català amb els germans que amb els pares. Pel que fa a l'ús del castellà, no s'entreu una tendència clara: els resultats abracen totes les possibilitats, des que es parla més castellà entre germans, fins que és més freqüent amb els pares, passant pel punt intermedi en què s'usa de manera equitativa amb tots dos. Si fem la mitjana dels resultats obtinguts en els quatre centres educatius arribem a la conclusió que, en cas de no parlar en L1 a l'entorn familiar, el català s'utilitza un 15 % més que el castellà amb els germans, i el castellà un 15 % més que el català amb els pares.

Taula 9
Usos lingüístics: àmbit familiar II

■ En català
■ En castellà

	CATALÀ-CASTELLÀ				CASTELLÀ-ESTRANGER				CATALÀ-ESTRANGER			
	PARES		GERMANS		PARES		GERMANS		PARES		GERMANS	
ESCOLA PÚBLICA												
Molt	0 %	100 %	-	-	-	-	-	-	66,7 %	33,3 %	100 %	50 %
Bastant	100 %	0 %	-	-	-	-	-	-	33,3 %	33,3 %	0 %	0 %
Una mica	0 %	0 %	-	-	-	-	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	0 %	-	-	-	-	-	-	0 %	33,3 %	0 %	50 %
ESCOLA CONCERTADA												
Molt	33,3 %	0 %	66,6 %	0 %	0 %	100 %	100 %	0 %	-	-	-	-
Bastant	33,3 %	66,6 %	33,3 %	33,3 %	100 %	0 %	0 %	0 %	-	-	-	-
Una mica	33,3 %	33,3 %	0 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	100 %	-	-	-	-
Gens	0 %	0 %	0 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	-	-
INSTITUT PÚBLIC												
Molt	30 %	50 %	50 %	40 %	-	-	-	-	0 %	0 %	-	-
Bastant	30 %	20 %	10 %	10 %	-	-	-	-	100 %	0 %	-	-
Una mica	20 %	30 %	20 %	20 %	-	-	-	-	0 %	0 %	-	-
Gens	20 %	0 %	20 %	30 %	-	-	-	-	0 %	100 %	-	-
INSTITUT CONCERTAT												
Molt	0 %	50 %	100 %	0 %	0 %	100 %	100 %	0 %	-	-	-	-
Bastant	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-	-	-	-
Una mica	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	-	-	-	-
Gens	0 %	50 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %	-	-	-	-

En aquesta taula només s'han analitzat els casos d'alumnes de famílies mixtes. D'aquesta manera, una de les llengües (català o castellà) té preferència per davant de l'altra. Hi ha dos casos en què les caselles referents a l'ús lingüístic amb els germans estan buides: alumnes de l'escola pública de pares catalans i espanyols i alumnes de l'institut públic de pares catalans i estrangers. Això es deu al fet que cap dels representants d'aquests grups té germans.

Quan la comparació de l'ús lingüístic entre pares i germans és possible, s'observa que sistemàticament es parla més el català entre els germans. Els fills de pares catalans i castellans parlen un 56,7 % més català amb els germans i un 30 % més castellà amb els pares. Els fills de pares castellans i estrangers parlen un 100 % més català amb els germans i un 100 % més castellà amb els pares. Els fills de pares catalans i estrangers parlen català un 50 % més amb els germans i un 33 % més amb els pares.

Taula 10
Usos lingüístics: àmbit familiar III

■ En català
■ En castellà

	CATALANS				CASTELLANS			
	PARES		GERMANS		PARES		GERMANS	
ESCOLA PÚBLICA								
Molt	100 %	0 %	100 %	0 %	0 %	100 %	0 %	100 %
Bastant	0 %	0 %	0 %	16,6 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Una mica	0 %	0 %	0 %	5,5 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gens	0 %	100 %	0 %	77,9 %	100 %	0 %	100 %	0 %
ESCOLA CONCERTADA								
Molt	100 %	0 %	83,4 %	0 %	33,3 %	66,6 %	33,3 %	66,6 %
Bastant	0 %	16,6 %	16,6 %	0 %	0 %	33,3 %	0 %	0 %
Una mica	0 %	8,4 %	0 %	0 %	33,3 %	0 %	33,3 %	0 %
Gens	0 %	75 %	0 %	100 %	33,3 %	0 %	33,3 %	33,3 %
INSTITUT PÚBLIC								
Molt	96 %	10,7 %	96 %	4 %	0 %	100 %	0 %	100 %
Bastant	0 %	0 %	4 %	0 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %
Una mica	0 %	10,7 %	0 %	10,7 %	33,3 %	0 %	33,3 %	0 %
Gens	4 %	78,6 %	0 %	85,3 %	33,3 %	0 %	66,6 %	0 %
INSTITUT CONCERTAT								
Molt	100 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bastant	0 %	0 %	0 %	25 %	100 %	100 %	100 %	0 %
Una mica	0 %	25 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %
Gens	0 %	75 %	0 %	75 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Finalment, en aquesta tercera taula, dedicada als usos lingüístics dins l'àmbit familiar de la llar, s'analitzen únicament els fills de tots dos pares catalans o bé castellans. Els fills de pares catalans utilitzen més la seva L1 que no pas els de pares castellans. Mentre que un 99 % dels fills de pares catalans parlen «molt» català amb els pares, un 66,5 % dels fills de pares castellans parlen «molt» castellà amb ells. La mateixa situació es repeteix amb els germans: un 95 % dels fills de pares catalans parlen «molt» català amb els germans, i un 66,5 % dels fills de pares castellans parlen «molt» castellà amb ells.

DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Percentatge d'estudiants segons la seva procedència en els centres educatius

Un elevat percentatge d'alumnes prové de pares estrangers. En les imatges següents, extretes de Sorolla (2016: 44 i 52), s'hi observa que la Segarra és una de les províncies que té la taxa de creixement migratori més alta. A més a més, el percentatge de fills de mares estrangeres també és molt elevat, fet que encaixa amb les dades obtingudes en les enquestes, ja que una mitjana d'un 47,2 % dels alumnes són fills de pares estrangers.³

En les dades s'observa una davallada del 9,4 % d'estudiants estrangers en les escoles respecte als instituts. Els estudiants de primer d'ESO van néixer entre 2005 i 2006, quan

³ Si es tenen en compte tant els fills d'ambdós pares estrangers com els fills d'un pare espanyol (o català) i l'altre estranger.

l'onada d'immigrants que arribava a Guissona estava en el punt àlgid. Els estudiants de segon de primària van néixer entre 2010 i 2011.

Com s'observa en la taula de l'IDESCAT, el 2007 hi ha una aturada en l'arribada massiva d'immigrants, i alguns dels que provenien de la resta d'Europa, d'Àfrica i d'Amèrica abandonen el poble. Únicament augmenta el nombre d'immigrants provinents de la resta de la Unió Europea. Amb la crisi econòmica de 2007 no és estrany que s'aturi l'arribada d'immigrants, i que, per aquest mateix motiu, n'hi hagi menys a les escoles que als instituts.

Figura 1 (esquerra)
Naixements de mare de nacionalitat estrangera, 2011-2012

- Fins a 24 %
- De 24,1 a 29,9 %
- De 30 a 36,5 %
- Més de 36,5 %

Figura 2 (dreta)
Creixement migratori, 2001-2011

- Fins a 10 ‰
- De 10,01 a 15 ‰
- De 15,01 a 20 ‰
- Més de 20 ‰

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Espanyola	3.509	3.548	3.477	3.360	3.341	3.283	3.213	3.231	3.213	3.230	3.227	3.249	3.278	3.296	3.263	3.224	3.115
Resta UE	1.415	1.330	1.299	1.309	1.329	1.271	1.198	1.204	999	718	26	28	33	16	14	15	24
Resta Europa	1.127	1.118	1.134	1.170	1.177	1.129	1.055	1.007	900	814	1.374	1.136	760	528	251	48	15
Àfrica	699	707	726	740	704	674	593	540	468	397	413	363	290	247	181	143	155
Amèrica del Nord i Central	27	28	29	32	26	25	28	24	22	24	35	34	27	20	21	18	21
Amèrica del Sud	93	109	142	164	167	157	165	128	72	67	64	64	51	31	13	5	8
Àsia i Oceania	22	22	20	21	19	13	15	11	9	3	0	0	0	0	2	2	1
Total	6.892	6.862	6.827	6.796	6.763	6.552	6.267	6.145	5.683	5.253	5.139	4.874	4.439	4.138	3.745	3.455	3.339

Taula 11
Població per nacionalitat, continents i sexe. Guissona

- Català
- Castellà

Font: Idescat. Padró municipal d'habitants

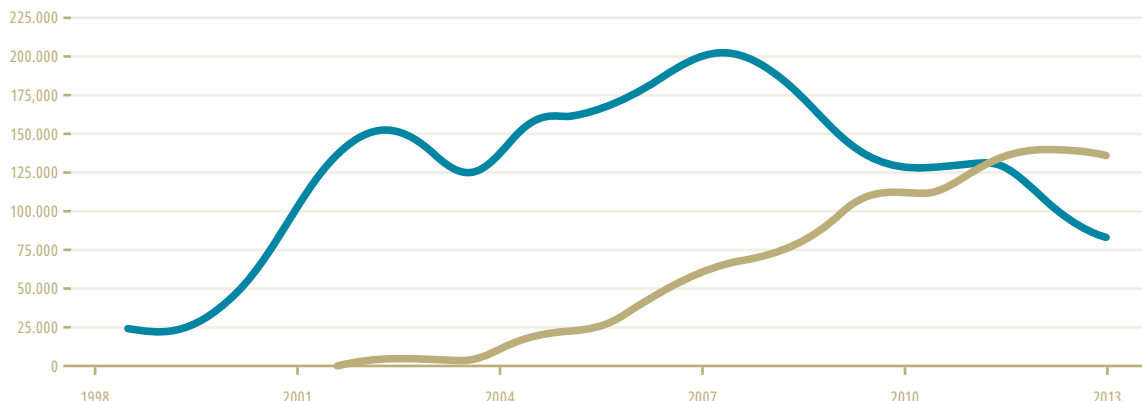
En el gràfic següent podem observar que la tendència pel que fa a tot Catalunya és la mateixa: el nombre d'immigrants estrangers es redueix a partir de l'any 2007.

A Guissona també baixa el percentatge d'immigració, però no d'una manera tan brusca. La crisi econòmica no té un impacte tan acusat a la Segarra degut a l'expansió del Grup Alimentari Guissona. Tot i que disminueix en general el percentatge d'immigracions, el nombre d'immigrants provinents de la resta de la Unió Europea segueix augmentant lleugerament a causa de l'oferta de treball del Grup Alimentari Guissona (BonÀrea), sorgida arran de les ampliacions del complex carni La Closa.

Gràfic 1
Migració a i des de l'estranger (1988-2013)

■ Immigració
■ Emigració

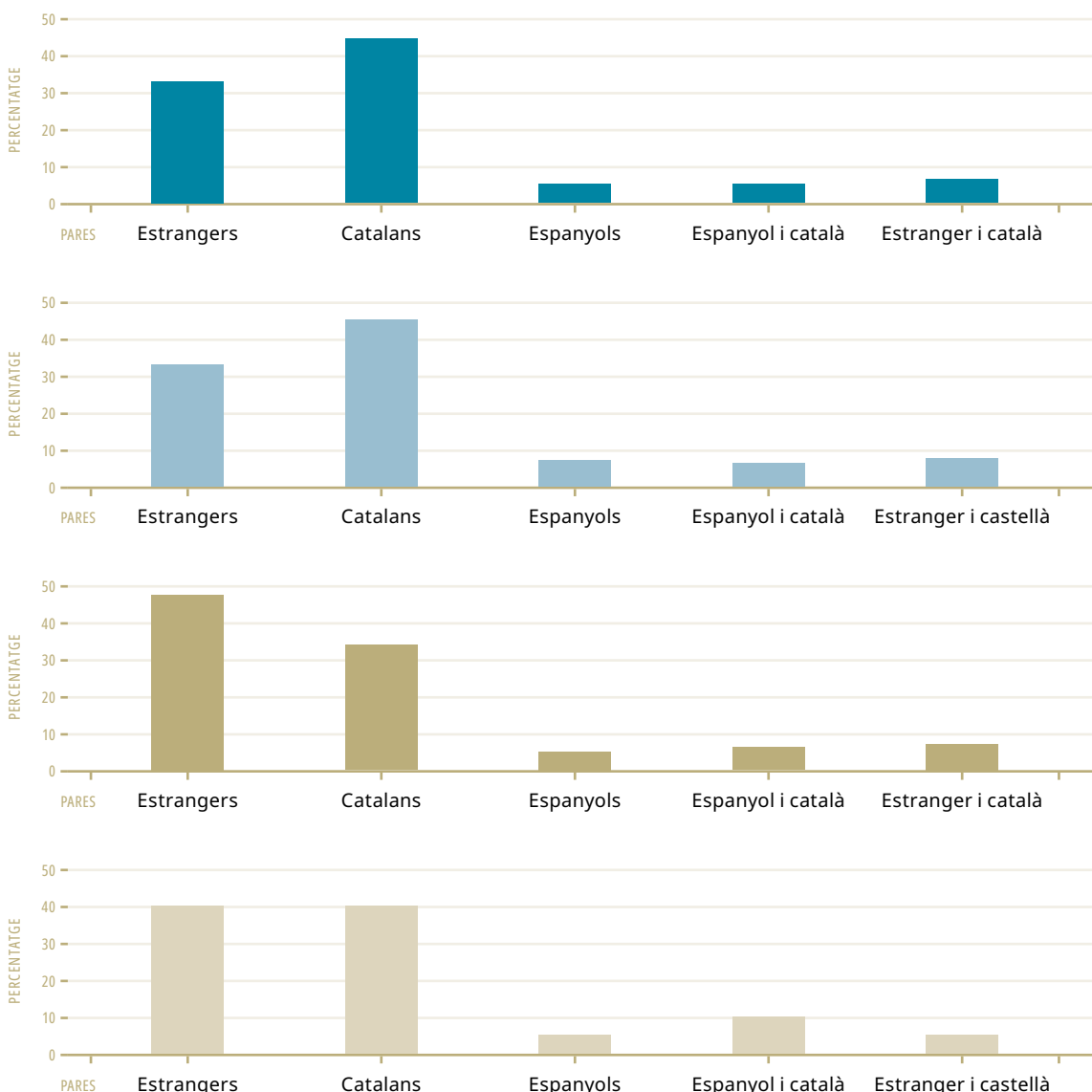
Font: Idescat. Estadística de variacions residencials

La poca diferència entre els alumnes dels centres públics i dels concertats (únicament un 8 % menys d'estrangers en l'institut concertat) es pot explicar pel gran nombre de descomptes econòmics que els assistents socials proporcionen als immigrants que estudien als centres concertats, al voltant dels cent euros de mensualitat.

Gràfic 2
Procedència dels estudiants en els centres educatius

■ Escola pública
■ Escola concertada
■ Institut públic
■ Institut concertat

Competències lingüístiques

És curiós que en els centres de primària els alumnes afirmen dominar més la competència activa (parlar) que no pas la passiva (escoltar). En l'escola pública un 91 % dels alumnes afirmen entendre molt el català parlat, i un 96 % saber-lo parlar molt. En l'escola privada les dades són encara més desmesurades: un 50 % dels alumnes afirmen entendre molt el català parlat, i un 86 %, saber-lo parlar molt. Aquests resultats semblen il·lògics, ja que és més difícil saber parlar un idioma que entendre'l oralment. En els centres de secundària, però, ja no trobem aquest desequilibri.

Podria ser, doncs, que els alumnes de set i vuit anys no siguin del tot conscients de les seves competències i, per tant, no siguin prou objectius en la seva resposta. Potser els nens creuen que tothom els entén quan s'expressen en la llengua, i que, per tant, la saben parlar molt bé. En canvi, potser no sempre entenen tot el que els diuen, però en aquest punt podria ser que hi afectés el nivell de continguts, i més, tenint en compte la seva curta edat. Quan es produeix un missatge, l'emissor pot elegir parlar d'un tema que domina, però quan el rep, no.

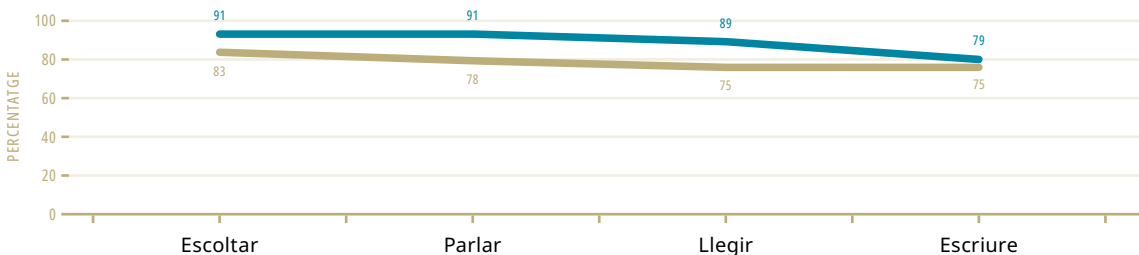
Hauria estat més fiable passar una prova de nivell en totes dues llengües i comparar si els resultats coincidien amb les opinions dels alumnes. Malauradament, això queda fora de l'abast d'un treball d'aquestes dimensions. Aquesta prova de nivell també hauria estat útil per comprovar que les competències dels estudiants són reals: en alguns casos els alumnes semblen ser massa exigents amb ells mateixos, i podria ser que confonguessin el fet de cometre faltes d'ortografia amb el fet de no saber escriure en català.

Després de comparar les competències entre català i castellà dels alumnes de primer d'ESO (tant de l'institut públic com del concertat), sobta l'afirmació recollida en Vila i Sisqués (2013: 21): «l'avaluació del 2004 sobre les competències bàsiques a segon d'ESO (Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya, 2006) mostra un assoliment semblant del català i del castellà, excepte en expressió escrita, en què els resultats són superiors en castellà».

El domini superior de la llengua catalana ve determinat pel context sociològic de Guissona. Els resultats serien molt diferents si l'estudi s'hagués fet a l'àrea metropolitana de Barcelona, on el castellà té molta més presència. Segons les dades de la Generalitat de Catalunya (2015: 60), en l'àmbit de Ponent —on s'inclou la comarca de la Segarra— es parla entre un 50 % i un 70 % el català. En els gràfics següents es veu clarament que els alumnes de Guissona senten que dominen més la llengua catalana en totes les competències:⁴

Gràfic 3
Competències lingüístiques
1r d'ESO

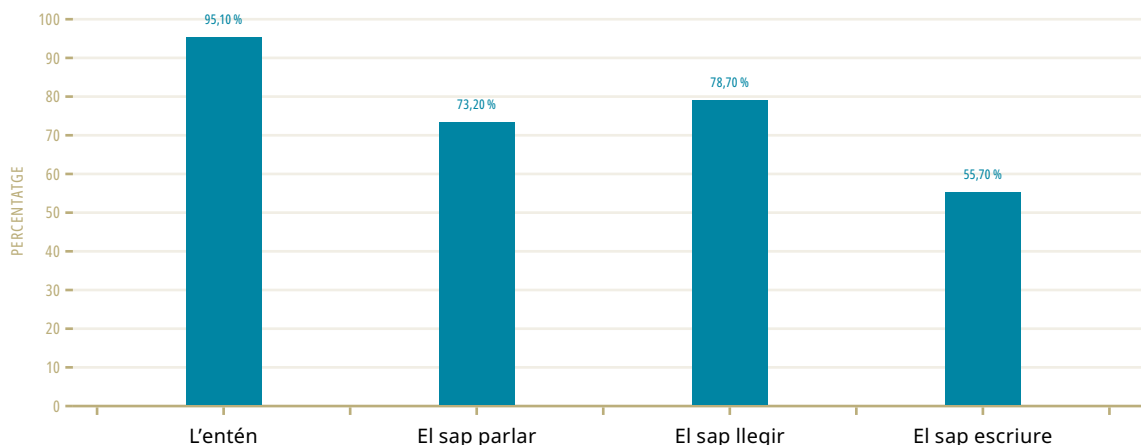
■ Català
■ Castellà

⁴ S'ha fet la mitjana dels resultats de tots els alumnes dels centres de secundària de Guissona que afirmen dominar «molt» les competències analitzades.

Si comparem aquestes dades amb les recollides en Sorolla (2016: 72), observem que els estudiants de primer d'ESO saben parlar, llegir i escriure en català un 20 % més (aproximadament) que la mitjana de la població de Catalunya:

Gràfic 4
Competències lingüístiques de la població de Catalunya, 2011

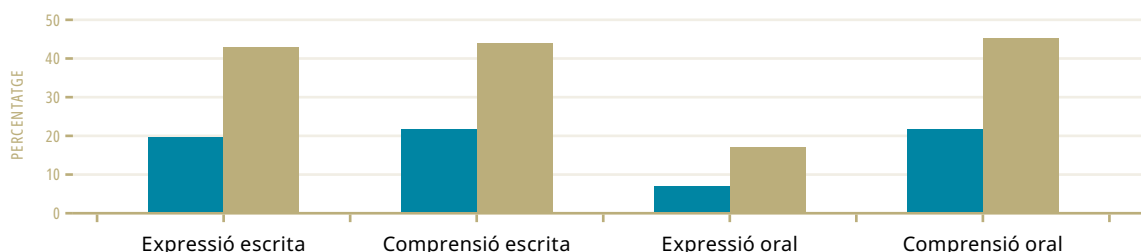
Cal tenir en compte que bona part de la població no ha estat escolaritzada en català, fet que va en detriment, sobretot, de les competències escrites en aquesta llengua. L'article segon del Reial decret 2092/1978 diu el següent: «En els centres docents d'Educació Pre-escolar, General Bàsica i Formació Professional de 1r Grau de Catalunya s'incorporarà obligatòriament als plans d'estudi la llengua catalana». No és fins al 1978 que es generalitza l'ensenyament del català a l'escola. Aquest fet justifica que les competències lingüístiques de la mitjana dels habitants de Catalunya siguin inferiors a les dels estudiants que han acabat l'escolarització seguint el model de conjunció lingüística en català.

El mateix Sorolla (2016: 83) afirma que «el màxim percentatge de coneixement de català s'assoleix en les quatre habilitats en la cohort d'entre 10 i 14 anys: l'entén (99,3 %), el sap parlar (96,0 %), el sap llegir (97,3 %) i el sap escriure (91,2 %)». Els resultats dels estudiants de primer d'ESO són una mica inferiors a aquests percentatges: 91 %, 91 %, 89 %, 79 %, respectivament. Això és degut al fet que s'han tingut en compte únicament les dades dels alumnes que havien marcat la casella «molt». Si s'afegeixen a aquests percentatges els corresponents a les caselles «bastant» s'arribaria a un domini del 100 % en totes les competències excepte en l'escripta, que estaria al voltant del 95 %.

Si no es tenen en compte els resultats dels alumnes que han arribat a la secundària fa menys de deu anys, la mitjana de les competències lingüístiques és més alta als instituts que a les escoles: la comprensió oral millora un 25 % en català i un 30 % en castellà;

Gràfic 5
Evolució de les competències lingüístiques

■ Català
■ Castellà

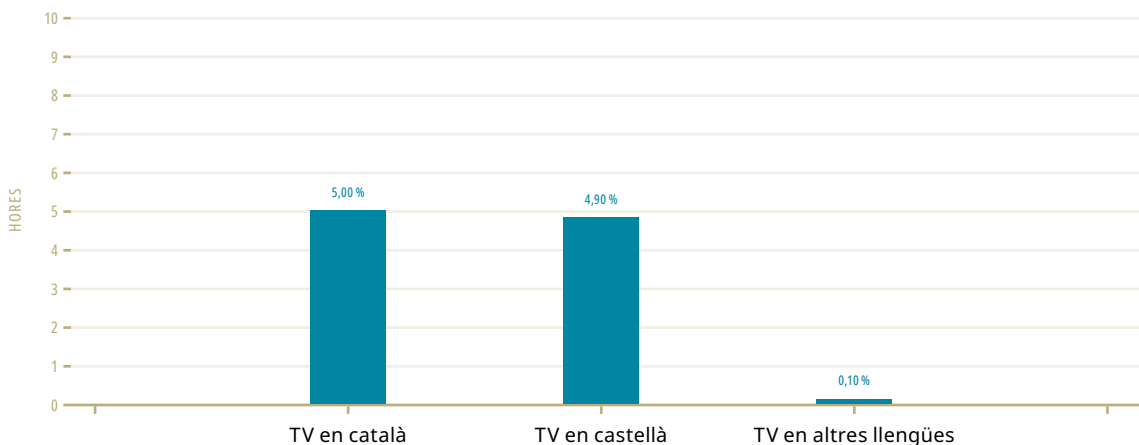
l'expressió oral millora un 7 % en català i un 13,3 % en castellà; la comprensió escrita millora un 25 % en català i un 28 % en castellà; l'expressió escrita millora un 24 % en català i un 28,4 % en castellà.

Aquestes dades reflecteixen que el model de conjunció lingüística a Catalunya no va en deteriorament de l'aprenentatge del castellà. Ben al contrari: un cop cursada l'educació primària, els alumnes mostren un progrés més elevat en les competències lingüístiques del castellà que no pas del català. Tot i que en les hores lectives a l'escola es treballa més el català, els alumnes estan exposats al castellà contínuament a fora de l'aula.

Usos lingüístics

De tots els mitjans de comunicació catalans, la televisió és un dels més significatius per la seva gran incidència sobre la població. Bretxa (2005: 148) afirma que «les dades de l'EULC-03 ens informen que el 92,1 % dels enquestats declara que consumeix televisió habitualment». Segons les dades de l'IDESCAT, referents al repartiment de l'audiència televisiva de 2016, la televisió pública catalana —que inclou els canals de TV3, Super3/33, 3/24 i Esport3— acumula una audiència del 37,2 %. El canal privat en català, 8TV, per altra banda, n'acumula un 15 %. En total, un 52 % de l'audiència mira la televisió en català a Catalunya. Bretxa (2005: 150) arriba a un resultat pràcticament idèntic:

Gràfic 6
Mitjana d'hores de televisió en català, castellà i altres llengües sobre 10

Ara bé, les dades d'aquesta enquesta ofereixen uns resultats força diferents, lluny del pràcticament empat entre la televisió en castellà i català: tan sols un 15 % dels enquestats mira «molt» la televisió en català, mentre que un 70 % ho fa en castellà. La suma d'aquests dos percentatges no arriba al 100 % perquè un 15 % dels enquestats no mira «molt» la televisió. Si no tenim en compte aquest 15 %, els càlculs indiquen que un 82 % mira la televisió en castellà i un 18 % en català.

Cal tenir en compte que només un dels cinc canals de la televisió en català està pensat per al públic infantil (Super3); la resta retransmet programes adreçats a una audiència més aviat adulta. Per aquest motiu, no és estrany que les dades de l'IDESCAT, en què sí que es té en compte la població adulta, siguin més favorables per a la televisió catalana. El ventall de canals adreçats a un públic infantil i juvenil és molt més ampli en castellà.

Els alumnes de segon de primària miren un 7 % més la televisió que els de secundària. Això segurament és degut al fet que els nois i noies adolescents tenen altres passatemps, com ara navegar per Internet i les xarxes socials. Aquestes activitats alternatives fan disminuir el temps al dedicat a la televisió. Curiosament, aquest 7 % de diferència es manté proporcional en tots dos idiomes. Per tant, el castellà és la llengua preferida per mirar la televisió tant per als alumnes de primària com per als de secundària.

Pel que fa als usos lingüístics interpersonals fora de la llar —en concret, en les relacions amb els amics—, els alumnes utilitzen molt més el català que el castellà:

Gràfic 7
Mitjana de l'ús lingüístic amb els amics

■ Català
■ Castellà

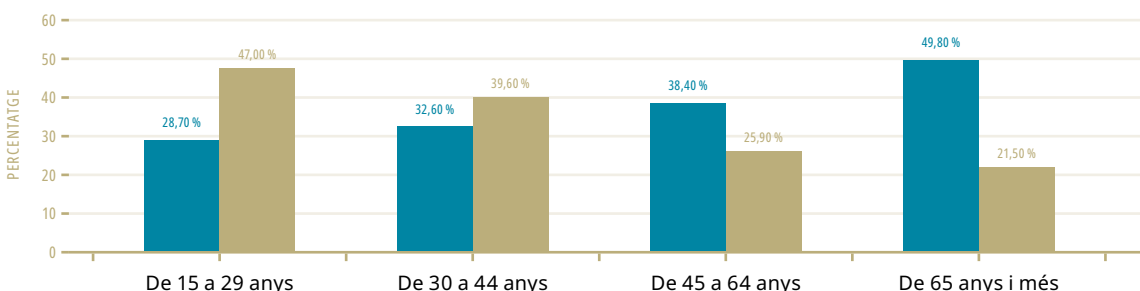
Segons Vila (2003: 103), els usos interpersonals amb els amics solen ser situacions que es donen «amb interlocutors nombrosos, la qual cosa sembla reduir els usos exclusius i predominants mentre que, alhora, afavoreix els usos bilingües». Tot i que la llengua catalana és la més utilitzada en tots els casos, el castellà continua sent habitual, utilitzat «molt» o «bastant» sovint, en la comunicació entre amics: 78 % molt català, 14,7 % bastant català, 9,7 % molt castellà, 21,6 % bastant castellà. Els resultats obtinguts en aquesta enquesta s'allunyen dels obtinguts en l'estudi de CIS (2001), en què només un 37 % dels enquestats declarava servir-se predominantment del català en les seves relacions amb amics.

Els alumnes que utilitzen en un percentatge més elevat el castellà en parlar amb els amics són els fills de tots dos pares castellans. Tot i així, el català continua sent un 50 % més utilitzat que el castellà. Fabà (2005: 176) exposa que «hi ha una important asimetria entre els catalanòfons i els castellanòfons en l'ús lingüístic intergrupals: mentre la majoria dels catalanòfons (un 50,5 %) s'adapta al castellà (quan parla amb amics de llengua castellana), la majoria dels castellanòfons (55,7 %) no ho fa (és a dir no s'adapta al català quan parla amb amics de llengua catalana)».

En les relacions intergrupals entre els alumnes de Guissona aquesta afirmació no es compleix: les xifres indiquen que és més freqüent que els fills de pares no catalans parlin en català que no pas a la inversa. Cal tenir en compte que els enquestats castellanòfons estan al grup d'edat idoni per adaptar-se al català a causa de l'escolarització que segueix el model de conjunció lingüística.

Gràfic 8
Castellanòfons que parlen català amb els amics de llengua catalana

■ Catalanòfons que mantenen el català
■ Castellanòfons que s'adapten al català

Font: Fabà (2005: 178)

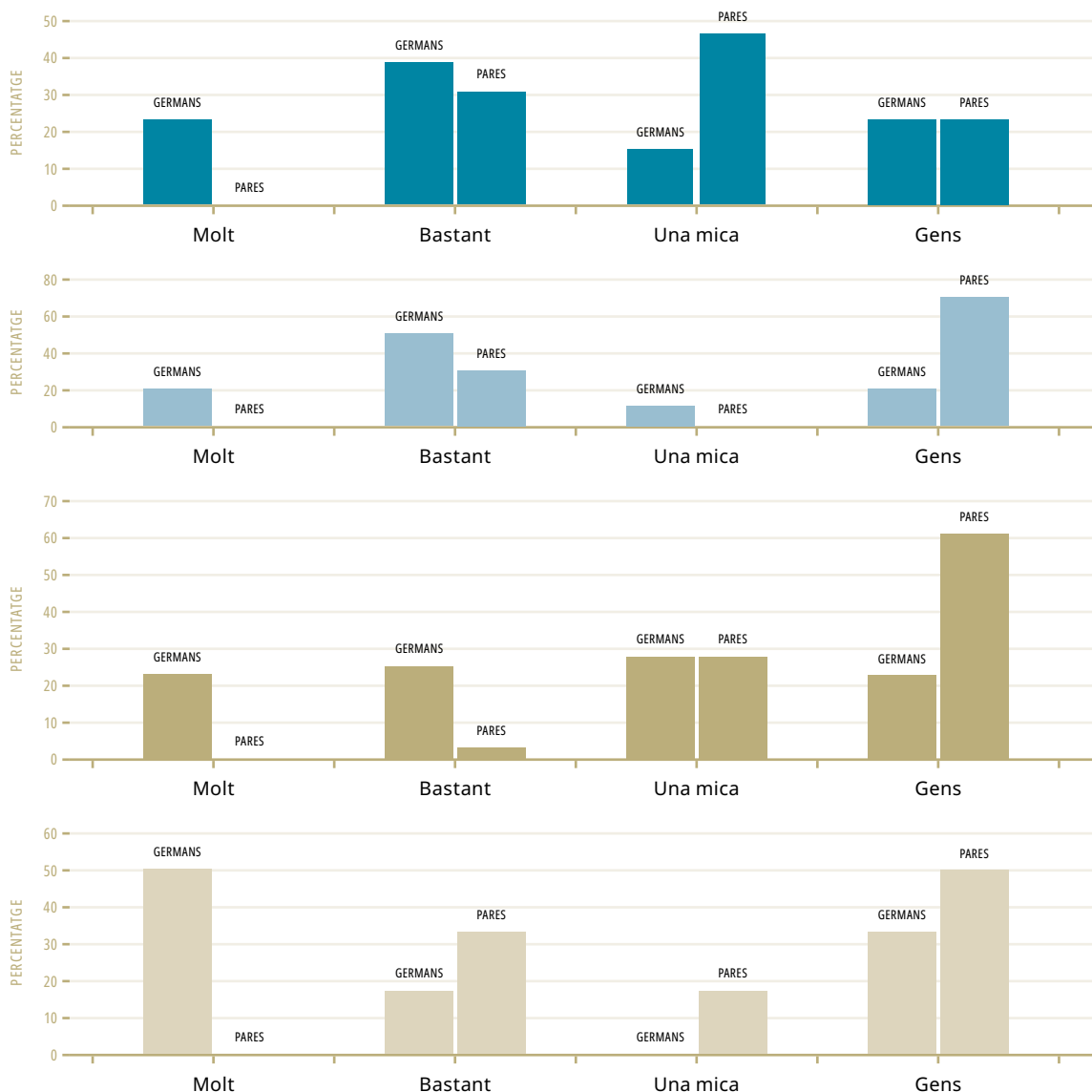
Finalment, el darrer àmbit d'ús lingüístic que falta comentar és el de les relacions interpersonals en la llar. L'ús familiar és un àmbit central en la configuració sociolingüística d'una societat amb contacte de llengües. Segons Torres (2005b: 82) les principals raons d'aquest fet són: «que en el si de les famílies es determina la llengua inicial dels individus, que les relacions que s'hi donen tenen una càrrega emocional més forta que en altres àmbits i que gran part de la població parla més amb la seva família que amb la resta de la humanitat».

Les dades recollides demostren que hi ha una evident transmissió intergeneracional del català entre la població nadiua: un 99 % dels pares catalans parlen en català als seus fills. Sorolla (2016: 152) afirma que «les persones de llengua inicial catalana mantenen l'ús del català en més proporció que els de llengua castellana. A més, moltes persones de llengua inicial castellana també transmeten el català (sol o amb el castellà) als seus fills. Aquest comportament té incidència en l'aprenentatge del català i, a llarg termini, en els usos».

De fet, un 8,25 % dels pares castellans parla en català amb seus fills «molt» sovint, i un 33,25 %, «bastant» sovint. En canvi, només un 4,15 % dels pares catalans parla en castellà

Gràfic 9
Mitjana de l'ús lingüístic en l'àmbit familiar del català

- Escola pública
- Escola concertada
- Institut públic
- Institut concertat

amb els seus fills «molt» sovint, i un 2,5 %, «bastant» sovint. Per tant, el canvi de llengua és més freqüent en les famílies castellanes que en les catalanes.

Els alumnes parlen, en tots els casos, més català amb els germans que amb els pares. Això afecta sobretot els fills de pares no catalans que han après la llengua a l'escola i l'empren com a vehicle de comunicació entre ells, tot i que els pares no la coneixen. Això pot tenir conseqüències molt positives de cara als progenitors: poden sentir interès a aprendre la llengua en veure que els fills la parlen, i per tant, la consideren útil.

Els alumnes estrangers de l'institut concertat parlen un 30 % més català amb els germans que els de la resta de centres educatius. En el primer punt d'anàlisi es pot observar que el nombre de fills d'estrangers no és pas menor en l'institut concertat, i per tant, el context sociocultural de la classe no és un motiu suficient per justificar aquesta situació. Curiosament, els alumnes d'aquest centre tampoc parlen més habitualment en català amb els amics que la resta dels enquestats. A més a més, l'ús del català amb els pares per part dels alumnes de l'institut concertat tampoc és més elevat. Per tant, pot tractar-se més d'una casualitat que d'un fet rellevant a tenir en compte.

Els alumnes amb tots dos pares estrangers parlen un 0 % «molt» català amb els pares, mentre que parlen un 7,5% «molt» castellà amb ells. Ara bé, si es tenen en compte els valors dels que el parlen «bastant», i per tant, el català segueix sent un idioma d'ús habitual, els resultats són força més positius: un 24 % en català i un 11,75 % en castellà.

Pel que fa a les famílies mixtes, hi ha una certa preferència lingüística pel català en les constituïdes per pares catalans i castellans. El percentatge d'ús habitual⁵ de les llengües és lleugerament superior en català amb els pares (81,5 % en català i 71,5 % en castellà). Aquesta diferència s'exagera molt més entre els germans d'aquest tipus de família (87 % en català i 21 % en castellà). En les famílies mixtes formades per pares estrangers i castellans la contraposició entre l'idioma utilitzat per adreçar-se als pares i als germans és molt evident: s'utilitza un 100 % el castellà amb els pares i un 100 % el català amb els germans. Finalment, en les famílies mixtes formades per pares estrangers i castellans, el català continua predominant per sobre del castellà: un 65 % amb els pares i un 50 % amb els germans.

En conclusió, el català gaudeix de bona salut pel que fa a les relacions interpersonals, tant familiars com no familiars. En canvi, l'ús lingüístic del català no presenta tan bons resultats en l'oci dels estudiants de Guissona, ja que aquests prefereixen mirar la televisió en castellà.

BIBLIOGRAFIA

- BRETXA, V. (2005). «Els mitjans de comunicació i Internet». A: TORRES, J. (2005a: 145-170).
- CARMONA, F.; SÁNCHEZ, A. (2000). *Estadística bàsica*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- CIS (2001). *Estudio 2410*. En línia: <http://www.cis.es/cis/export/sites/default/Archivos/Marginales/2400_2419/2410/e241000.html> [consulta: 22.06.2017].
- FABÀ, A. (2005). «Usos lingüístics i grups identitaris. Preferències i opinions lingüístiques». A: TORRES, J. (2005a: 171-219).

⁵ Inclou les caselles de «molt» i «bastant».

- GENERALITAT DE CATALUNYA (2015). *Anàlisi de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013. Resum dels factors clau*. Barcelona: Biblioteca Tècnica de Política Lingüística.
- GRUP ALIMENTARI GUISSONA (s. a.). *Historia y cronología*. En línia: <<https://www.cag.es/grup/castella/historia.asp>> [consulta: 22.05.2017].
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (s. a.). *Guissona. El municipi en xifres*. En línia: <<http://www.idescat.cat/emex/?id=251109#h40060>> [consulta: 18.05.2017].
- OLLER, J.; VILA, I. (2012). «Efectos de la presencia social de las lenguas escolares en el desarrollo lingüístico del alumnado extranjero». *Revista de Educación* (Girona: Universitat de Girona, vol. 359, p. 481-504.
- «Orden de desarrollo del Real Decreto 2092/1978, de 23 de junio». BOE, núm. 223, 18 de setembre de 1978, p. 21810-21812.
- PRADILLA, M. À. (2015). *La catalanofonia: una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- SOROLLA, N. (2016). *El coneixement del català 2011: anàlisi sociolingüística del cens de població del 2011*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- TORRES, J. (coord.) (2005a). *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003: llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Barcelona: Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.
- (2005b). «Ús familiar i transmissió lingüística». A: TORRES, J. (2005a: 81-108).
- VILA, I; SISQUÉS, C. (2013). «Les llengües de l'alumnat al sistema educatiu català als inicis del segle XXI». *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, núm. 60, p. 18-28.
- VILA, X. (2003). «Els usos lingüístics interpersonals no familiars a Catalunya. Estat de la qüestió a començament del segle XX». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, vol. 17, p. 77-158.